

Martin Bril

'Verhalen zijn
vaak troostrijk,
dat is hun essentie'

Jij moet de nieuwe Carmiggelt worden', zei iemand ooit tegen hem. Inmiddels schrijft Martin Brill alweer een aantal jaren over alledaagse taferelen en is hij een bejubeld columnist. 'Een goede column is een spiegel, een rustpunt, een moment van troost.'

INTERVIEW: EVELINE STOEL; PRODUCTIE: ANITA VLAAR; FOTOGRAFIE: ANJA VAN WIJGERDEN

Eigenlijk wilde hij popster worden. Maar Martin Brill (43) gaf die droom al vroeg op. Hij kon niet zingen of gitaarspelen, was verlegen en stotterde. Zijn alternatief: schrijver. "Mijn hele jeugd heb ik veel gelezen, maar vanaf mijn twaalfde, dertiende echt heel, heel erg veel. En toen besloot ik om schrijver te worden. Ik kan me niet herinneren dat ik daarna ooit nog iets anders wilde, heb ook nooit een baantje gehad of zo."

Hij wérd schrijver, maar Brill vond zijn draai pas echt als columnist. Sinds hij in 1997 Ischa Meijer opvolgde in Het Parool, doet Brill dagelijks verslag van alles wat hem opvalt. Reigers in het Vondelpark, een stelletje dat zo innig staat de zonen dat een menigte zich om hen heen verzamelt, luidruchtige klanten in een Surinaams eethuis, gesprekken in de tram, of de gang van zaken in broodjeszaak Het Balkje. Sinds anderhalf jaar schrijft hij zijn columns in de Volkskrant. "Ik ben een vrij man", zegt Brill, "heb eigenlijk iedere dag vakantie. Als ik vandaag zin heb om naar Hoek van Holland te rijden, dan doe ik dat. Je kan zeggen: 'Waarom wil je in godsnaam naar Hoek van Holland', maar ik vind dat toevallig leuk. Ik ga graag op stap."

Je wilde schrijver worden, maar ging filosofie studeren in Groningen. Waarom?

Omdat je niet kan studeren voor schrijver. Ja Nederlands, maar dat deed iederéén met die ambitie. Ik wilde een goede

algemene vorming, en veel tijd en ruimte om mijn eigen dingen te doen. In Groningen ontmoette ik Dirk van Weelden, die ook schrijver wilde worden en met wie ik later, in 1987, debuteerde met Arbeidsvitaminen. Wij deden alles samen. Als we geen college hadden, zaten we op een van onze kamers te schrijven of marcheerden we door de stad. We wilden schrijvers worden die dicht bij de straat stonden. Dirk was wat cerebraler, ik heb altijd een bepaalde eenvoud aangehouden. Ik wilde gewoon goede verhalen vertellen over sigarenboeren die op de fles gingen, heb me altijd aangesproken gevoeld door de tragische kant van het leven, de ploeterende kant. In dat geploeter schuilt namelijk vaak een hoop schoonheid.

Klinkt ernstig, twee jongens die de literatuur in willen, maar het was vooral lachen. Avontuur. Lol beleven. Het was ook een goede tijd, de jaren zeventig. Je had punk, new wave, de kraakbeweging, studentenverzet. Wereldwijd was er een oliecrisis, Nederland had een rechts kabinet en de werkloosheid was hoog, dus de tegenstellingen tussen arm en rijk, links en rechts waren vrij groot. Je kon je aansluiten bij een duidelijke tegenbeweging.

Maar goed, die hele filosofiestudie mislukte natuurlijk. Het was toch allemaal te ingewikkeld en te saai, en toen ben ik op een gegeven moment verhuisd naar Amsterdam. Mijn

Marilyn & Pablo

Dit lijstje staat al vijftien jaar op mijn bureau. De foto van Marilyn Monroe spreekt me aan omdat het een van de eerste is. Hierop is ze nog overrompelend gewoon. Heel ontroerend. Picasso was een duivelskunstenaar, een charlatan, maar wel een heel charmante. Zijn werk raakt me niet, maar ik val voor zijn enthousiasme en dadendrang. Dat strekt tot voorbeeld.

In de ban van de ring

Als kind had ik al een zwak voor ringen, tot grote ergernis van mijn vader, die als de dood was dat ik ergens aan zou blijven hangen en een vinger zou kwijtraken. Ik heb er een stuk of tien, die ik allemaal kocht bij Eenvoud (Prinsengracht 310, Amsterdam, red.).

Nostalgische techniek

Ik heb iets met oude typemachines en radio's. Deze Nordmende is echt zo'n ding dat je meeneemt naar het strand.

Marilyn & Pablo

In de ban van de ring

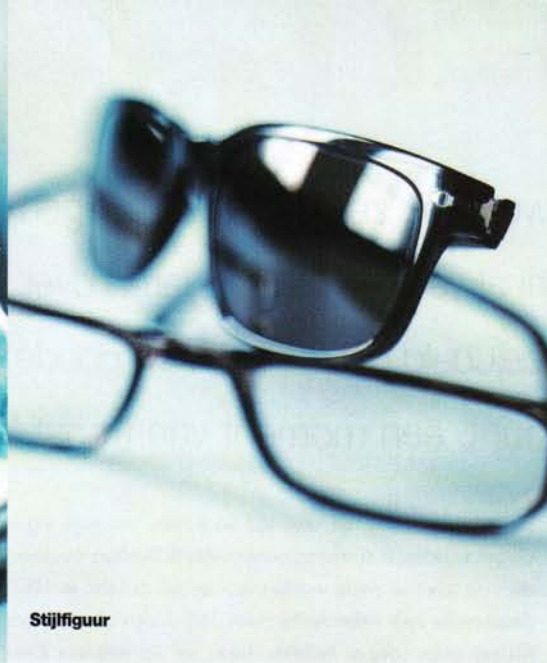

Nostalgische techniek

Debutroman

Stijffiguur

Mr. Natural

Debutroman

Als schrijver was het voor mij belangrijk dat mijn kinderen in de wereld van boeken werden getrokken. Toen mijn oudste dochter vier was, maakten we samen haar eerste boek. Ik tikte de verhaaltjes die we verzonnen, zij zorgde voor de illustraties.

Stijffiguur

Ik ben een zonnebrillenman, heb een la vol. Het leuke is dat je daardoor ziet hoe modegevoelig die dingen zijn. Een model van vorig jaar kan al niet meer.

Mr. Natural

Ik ben jarenlang fan geweest van tekenaar Robert Crumb en heb een vrij aanzienlijke Crumb-verzameling. Dit is Mister Natural, zijn parodie op hippie-filosofen uit de jaren zestig. Hij past bij me, want de sleutel van mijn idee over schrijven is dat het naturel moet zijn. Hoe beter je in je vel steekt, hoe makkelijker je schrijft.

Dierbaar bezit

Voor een belangrijke verjaardag, achtien of eenentwintig, kreeg ik van mijn vader een horloge. Pas één keer heb ik iemand anders ermee zien lopen, op een Frans vliegveld. Ik koester het.

Langs de waterkant

Een man moet een hobby hebben. Vooral ik, anders ben ik constant aan het werk. Als je ouder wordt, pik je dingen minder snel op, maar vissen is leuk om te leren. Lekker een beetje klungelen.

Martin Bril

'Ik heb me altijd aangetrokken gevoeld door de tragische kant van het leven. In geploeter schuilt een hoop schoonheid.'

toenmalige vriendin was danseres en wilde per se daar werken, dus toen zij een huis kon krijgen, vertrokken we. Dag in dag uit zat ik daar achter mijn typemachine en in negen van de tien gevallen gebeurde er natuurlijk niks. Wat dat betreft is schrijven een lastige zaak, je moet het helemaal alleen doen, terwijl ik graag bij anderen ben. Daarbij heb ik weinig zitvlees, ik ben een kortebaansprinter. Toen ik daar eenmaal achter was, ben ik de Filmacademie gaan doen en belandde ik via via in de journalistiek. Vijftien jaar lang was ik vervolgens freelancer, voor bladen als Esquire, Haagse Post en Nieuwe Revu.

Je leidde een rock-'n-roll-levens, met veel vrouwen, drank en drugs. Toen kreeg je plotseling die column. Zwoer je je levensstijl daarom af, of verliep het andersom?

Het was een wonderbaarlijke samenloop van omstandigheden. Ik kwam tot het inzicht dat ik te veel dronk en te veel drugs gebruikte, al dan niet gedwongen door de buitenwereld, en juist op dat moment deed zich carrièrematig een grote kans voor. En ineens klopte alles. Binnen een week nadat ik die

column begon, voelde ik: nu ben ik thuis. Mijn generatie kon lang studeren en zweven tussen een studentikoos en volwassen leven. Dat heb ik ook gedaan. Ik heb een periode aan de zelfkant geleefd, heb een somber-intellectualistische periode gehad... Maar ik werd pas gelukkig toen ik een beslissing nam en dat ging doen waarvoor ik het meest geschikt ben. De discipline heeft me vrij gemaakt. Ik ben er rustiger door geworden, ervaar die dagelijkse deadline niet als stress, maar als een vanzelfsprekend moment van de dag. Een ander gaat een uur in bad of trimmen in het park, ik doe dit. Het is puur genot, vergelijkbaar met lekker eten of seks.

NRC Handelsblad-columnist Frits Abrahams zei ooit: 'Wat wij doen, is mooi en aardig, maar het is toch franje'. Mee eens? Absoluut niet. Een goede column is een spiegel, een rustpunt, een moment van troost. Een columnist is je vriend. Of je vijand, dat kan ook. Zoiets is geen franje, maar heel belangrijk voor een krant. Maar ik begrijp die uitspraak vanuit Frits zijn optiek. Traditionele journalisten vinden dat het gaat om het harde nieuws. In die zin ben ik nooit echt journalist geweest,

meer een bijklussende schrijver. Ik schreef uitsluitend over mijn favoriete onderwerpen, over film, literatuur, kunst, rechtzaken...

Nu schrijf je over een kapotte koelkast op straat, bliksem-schichten en de voldoening van schoppen tegen een leeg blikje. Waarom houd jij zo van details?

Daar zit het 'm in. Als je naar het geheel kijkt, is dat bijna altijd onbegrijpelijk en angstaanjagend. Stel, je komt een vreemde stad binnen, Budapest bij voorbeeld, en je zit daar in een lelijk, goor hotel, dan wil je alleen maar naar huis. Een manier om je zo'n plek eigen te maken, is je fixeren op details. Op het meisje dat daar de koffie doet, het bakkertje om de hoek, de plant in de lobby, of het zonlicht op een kerktoren. Die dingen doen je denken aan vroeger, of aan andere plekken waar je bent geweest. Je focussen op details is een heel menselijk mechanisme, een mooie manier om je staande te houden in de overweldigende werkelijkheid. En dat is mijn handel, zal ik maar zeggen. Ik vind het ook leuk. Je wordt niet geboren met een scherpe blik, maar kunt hem wel trainen. Ik probeer me open te stellen, ben werkelijk geïnteresseerd in wat mensen drijft. Verhalen zijn ook vaak troostrijk, dat is hun essentie. (Lachend) Als een ander het niet moeilijker heeft dan jijzelf, is het allemaal niet te doen.

Regelmatig komen je columns uit Frankrijk.

Ja, sinds een jaar of vijf heeft mijn vrouw een huis in de streek Corese, een beetje het Drenthe van Frankrijk. Een onaanzienlijk, grimmig gebied, zeker niet bekend om zijn goede wijnen of lekkere keuken. Sterker nog, je kunt er geen fantsoenlijke hap eten. Maar wij leenden daar vaak een huis van vrienden en dan raak je toch gehecht aan zo'n gebied, met name aan het buitenleven. Het liefst zou ik in Nederland ook buiten wonen, maar mijn vrouw denkt dat ik dan binnen de kortste keren een flatje en een vriendin in Amsterdam zou hebben. Daarbij willen mijn twee dochters niet weg, dus ik zie het niet snel gebeuren.

We hebben er een vrij klein huis, met een groot erf vol bomen, een oude put en schuurtjes. Wat ik er met name doe, is rondlopen in vieze kleren, hout zagen met de motorzaag, zwemmen als het mooi weer is en klooien op het erf. Allemaal dingen die je in Nederland ook kan doen, maar in Frankrijk voelt het anders. Ik houd van het landschap, van echte seizoenswisselingen. De Franse cultuur heeft me ook altijd aangetrokken. Een belangrijke reden om naar de Filmacademie te gaan, was dat ik een ontzettende fan was van de films van Jean-Luc Godard. En het werk van Marguerite Duras, een schrijfster die ook films maakte, heeft vanaf de middelbare school een enorme invloed op me gehad. In haar werk zitten elementen die me altijd hebben gefascineerd: herhaling, minimalisme, roes. Maar vraag je me naar het verschil tussen meubels uit de Napoleontische tijd en die van de Zonnekoning... Ik ben geen francofiel. Ook geen wijnkenner. En ik haat kaas.

Vorig jaar kreeg je te horen dat je darmkanker had. Jouw reactie daarop was: take it in your stride, neem het op in je levenspad. Knap dat je dat kunt zeggen in zo'n situatie.

Je kán niet anders. Kijk, ik heb in mijn ziekenhuisbedje natuurlijk best gedacht: 'Waarom ik?'. En ik heb misschien ook wel een schietgebedje gedaan en gedacht aan mijn kinderen. Maar eigenlijk zijn dat allemaal gedachtes waar je niks aan hebt, ze brengen je niet verder. Dus dan is het enige wat erop zit: accepteren en doorgaan. Niet alsof er niets aan de hand is, maar door het onderdeel te maken van je leven. Zoals je van Ben & Jerry's-ijs houdt en van je vrouw, en zoals je iedere dag een bepaald rondje door de stad fietst, hoort dit nu ook bij je.

Neem jij het leven van nature zoals het komt?

Nee, ik was altijd heel zwaar op de hand, tobberig. Dat laconieke van nu heb ik mezelf echt aangeleerd. Bovendien, zo'n ziekte klinkt spectaculairder dan het is. Ze verwijderen wat en dan moet je zesentwintig weken een chemokuur volgen en daarna

favorieten

Held Bob Dylan. Hij doet alles wat hij wil, zoals hij vindt dat het moet gebeuren, zonder dat toe te lichten. Een intelligent, authentiek, intrigerend en ongrijpbaar persoon, die zich niet geneert om eens iets slechts te maken.

Plek in Amsterdam Het Amstelveld, vooral doordeweeks en 's ochtends als er alleen wat moeders met kindertjes rondhangen. Het mooiste plein van de binnenstad.

Restaurant Een tijdje geleden at ik in Mulder, in Groningen. Dat had alle ingrediënten die een goed restaurant moet hebben: klein, rustig, aardige bediening en een goede kaart - de kabeljauw viel in perfecte plakjes uit elkaar.

Cadeau Een fiets. Een ideaal, klassiek cadeau om aan kinderen te geven. Hoewel een fiets in mijn eigen jeugd meer betekende dan nu.

Ontwerper Armani. En ik draag veel van Paul Smith. Als het maar terughoudend is, niet te overdadig.

Dierbaar bezit

Langs de waterkant

Lavorieten

Genotsmiddel IJs van Ben & Jerry's, bij voorkeur vanille-caramel-fudge.

Ontspanning Slapen, vooral op zaterdagmiddag. En schrijven, dan klikt de hele dag in elkaar.

Lijfspreuk Goed is beter dan slecht.

Slome sport
In de winter van '92-'93 woonde ik met mijn vrouw in de buurt van Detroit. En ben je in Amerika, dan kun je niet om honkbal heen. Er is veel over geschreven, door goede schrijvers, en daardoor ben ik van die sport gaan houden. Het is een vrij sloom spel en je moet goed opletten om de fitnesses te begrijpen. Het is bijna een sport die je kunt lezen.

Papierwerk
Mijn notitieboekjes koop ik altijd bij papierwinkel Cortina (Reestraat 22, Amsterdam, red.). Zij halen handgemaakte boekjes van het merk Monzese voor me uit Italië, die ik per honderd bestel. Na een maand is er eentje vol en gaat hij in de kast. Ik heb inmiddels planken vol, die ik gebruik als archief.

ben je onder controle. Het is nu weg, maar ik heb natuurlijk een verhoogd risico. Maar dat had ik altijd, alleen al omdat ik rook. Dus het voelt alsof ik qua gezondheid terug bij af ben. Toen ik helemaal niets mankeerde, kon ik iets krijgen. Nu heb ik iets gehad en kan ik weer iets krijgen. Snap je?

Het voelt niet als een tweede kans?

Nee, ik heb niet het idee dat ik nu in geleende tijd leef of zo. Ik denk dat dat alleen zo is als je maar net aan de dood bent ontsnapt. Een collega en goede vriend van mij, Max Pam, heeft een hersenbloeding gehad en moest daarna lang revalideren. Hij moest opnieuw leren lopen, zitten, schrijven. Dat is een veel grotere breuk dan wat ik heb meegemaakt.

Iemand zei ooit: 'Wij leven bij de ontkenning van de dood'. Doe jij dat ook?

Nee, juist niet. Bij mij loert hij om de hoek en ik ben er niet bang voor. Het zou me slecht uitkomen, maar ik leef niet bij de gratie van de ontkenning ervan. Ik vind het juist belangrijk om de dood dichtbij te houden. Daardoor voel je heel sterk dat

je leeft. Het maakt je scherp, helder. Waardoor je meer geniet. **Je hebt eens gezegd: 'Ik denk dat ik levenslang veertig zal zijn'. Leg eens uit.**
Voor veel mensen is veertig een omslagpunt. Langzaam begin je dan te beseffen dat het leven eindig is, dat jouw hoogtepunt voorbij is. Ik vind dat geen probleem. Vanaf je veertigste zit je lekker in je vel. Dat kan ook op je twintigste, maar dan weet je nog niks en niets is erger dan onwetendheid. Op je dertigste weet je wel het een en ander, maar je hebt nog geen ervaring. Veertig is een verrassende leeftijd. Opeens blijkt je best veel te weten en kan je jonge collega's helpen. Natuurlijk heb ik ook weleens last gehad van het Doe Maar-gevoel. Is dit alles? Ja. Wat had je dan verwacht? De kunst is om het te accepteren en er de zonnige kant van in te zien. Je moet ook wel. Wat anders?

De boeken van Martin Brill verschenen bij Uitgeverij Prometheus en 521 Uitgevers.

'Ik vind het belangrijk om de dood dichtbij te houden. Daardoor voel je heel sterk dat je leeft.'

Martin Brill

Slome sport

Papierwerk

